

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **P. P.**, bývajúceho v B., B., proti žalovaným 1/ **T. B.**, bývajúcemu v M. a 2/ **P. G.**, bývajúcemu v D., C., v dovolacom konaní zastúpeným Advokátskou kanceláriou V. M. &. S. so sídlom v B., **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp.zn. NM - 4 C 359/2004, o dovolaní žalovaných proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 29. októbra 2008 sp.zn. 5 Co 44/2008, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 29. októbra 2008 sp.zn. 5 Co 44/2008 v celom rozsahu **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou zmenenou v priebehu konania žalobca sa domáhal súdnej ochrany pred zásahmi do jeho osobnostných práv, ktorých sa mal dopustiť žalovaný 1/ čestným vyhlásením zo 4. augusta 2004, podľa ktorého žalobca neprávom od neho požadoval 10.000 USD a žalovaný 2/ listom zaslaným prezidentovi S. (S.) a členom výkonného výboru S., v ktorom žalobcu obvinil okrem iného aj z konania uvedeného v čestnom vyhlásení žalovaného 1/. Uviedol, že tieto nepravdivé, pravdu skresľujúce tvrdenia žalovaných závažným spôsobom znížili jeho vážnosť a česť nielen u jeho zamestnávateľa, ale aj v tej časti spoločnosti, ktorá sa profesionálne venuje futbalu. V liste žalovaného 2/ obsiahnuté obvinenia prenikli aj do sféry laickej verejnosti a tiež do prostredia jeho rodiny a priateľov. Žiadal, aby sa mu žalovaní 1/ a 2/ ospravedlnili listom adresovaným jemu, prezidentovi S. a členom výkonného výboru S. a aby im bola uložená aj povinnosť zaplatiť mu náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, každý z nich v sume 500 000,-- Sk a náhradu trov konania.

Okresný súd Trenčín (súd prvého stupňa) rozsudkom z 25. októbra 2007 č.k. NM - 4 C 359/2004- 178 žalobu zamietol. Žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovaným 1/ a 2/, na účet ich zástupcu, do troch dní od právoplatnosti rozsudku náhradu trov konania v sume 431 584,50 Sk. Po vyhodnotení listinných dôkazov a výpovedí svedkov dospel k záveru, že žalobcovi nie je možné poskytnúť ním požadovanú ochranu, pretože tvrdenia žalovaného 1/ v jeho čestnom vyhlásení, prevzaté aj do listu žalovaného 2/, sú pravdivé. Tento záver vyvodil „z logického sledu udalostí od prvého telefonátu žalobcu v decembri 2001 žalovanému 1/, cez jeho informovanie žalovaného 2/, následného oznámenia žalovaného 2/ prezidentovi F. D.N.V. p. N., ktorému to potvrdil i sám žalovaný 1/ a nebohý otec žalovaného 1/, jeho postúpenie informácie, o vierohodnosti ktorého nikto z nich nepochyboval, najvyšším funkcionárom S. p. L. a T.“. Uviedol, že súdu sa síce nepodarilo zabezpečiť priamy dôkaz o korupčnom správaní žalobcu, k takému záveru sa však dá dospieť na základe nepriamych dôkazov, „ktoré vo svojom súhrne tvoria logickú, ničím neprerušovanú a uzavretú sústavu nepriamych dôkazov, vzájomne sa dopĺňujúcich a na seba naväzujúcich.“ Dodal, že ak by aj konanie žalovaných bolo možné považovať za zásah do práv žalobcu, na základe vykonaných dôkazov nebolo možné ustáliť, že konanie žalovaných ohrozilo jeho česť, vážnosť a dôstojnosť, resp. jeho ďalší kariérny postup.

Krajský súd v Trenčíne (odvolací súd) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 29. októbra 2008 sp.zn. 5 Co 44/2008 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalovanému 1/ uložil povinnosť zaslať žalobcovi do 5 dní od právoplatnosti rozsudku doporučenou poštou ním vlastnoručne podpísaný list v znení: „Vážený pán P. P., ospravedlňujem sa Vám za to, že som v mojom čestnom prehlásení zo dňa 4.8.2004 uviedol nepravdivé tvrdenie o tom, že ste odo mňa po mojom prestupe do D.K. žiadali 10.000 USD. Ľutujem, že som tým poškodil Vašu česť, vážnosť a dôstojnosť v spoločnosti. Súčasne sa ospravedlňujem, že som toto nepravdivé tvrdenie opakoval v relácii P., vysielanej v T. vo večerných hodinách dňa X.“. Žalovanému 2/ uložil povinnosť do 5 dní od právoplatnosti rozsudku predložiť prezidentovi S. a výkonnému výboru S., každému osobitne, ním vlastnoručne podpísaný list v znení: „Vážený pán prezident, vážení členovia výkonného výboru. Ospravedlňujem sa Vám, ako aj pánovi trénerovi P. P., že som v liste, ktorý bol adresovaný a predložený na zasadnutie výboru S., konaného dňa 10.8.2004 uviedol nepravdivé tvrdenia o tom, že pán P. P. mal žiadať od hráča T. B. čiastku 10.000 USD. Ľutujem, že som týmto poškodil česť, vážnosť a dôstojnosť pána trénera P. P. v spoločnosti“. Rozsudok súdu prvého stupňa vo zvyšnej časti, týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy a trov konania, zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Na

odôvodnenie svojho rozhodnutia uviedol, že z ním doplneného dokazovania vykonaného oboznámením čestného vyhlásenia žalovaného 1/, listu žalovaného 2/ prezidentovi a členom výkonného výboru S., výpovedí žalobcu a žalovaných 1/ a 2/ pred súdom prvého stupňa a výpovedí svedkov J. P., I. N., Doc. JUDr. F. L., Ing. M. F., Ing. D. T., Ing. J. G. a J. K. vyplynulo, že žalovaní 1/ a 2/ neunesli dôkazné bremeno, ktoré ich zaťažovalo ohľadne pravdivosti ich tvrdenia. Podľa odvolacieho súdu bola spochybnená pravdivosť tvrdení žalovaných o korupčnom správaní žalobcu najmä tým, že sa o ňom začali zmieňovať až po dlhšom časovom odstupe, čo sťažilo ich dôkaznú situáciu. Tvrdenia žalovaných 1/ a 2/ spochybňuje i to, že konanie žalobcu neoznámili orgánom činným v trestnom konaní alebo iným kompetentným orgánom, hoci im v tom nič nebránilo. Podľa odvolacieho súdu za dôkaz pravdivosti tvrdenia žalovaného 1/ v jeho čestnom vyhlásení nebolo možné považovať ani výpoveď jeho priateľky J. P., pretože obsah telefonického rozhovoru medzi žalobcom a žalovaným 1/ jej bol „poskytnutý“ len sprostredkované. Na základe uvedeného odvolací súd uzavrel, že „vzhľadom na petit návrhu“ a neunesenie dôkazného bremena žalovanými, „je v prvom rade primeraným zadosťučinením satisfakcia vo forme ospravedlnenia“. Vec v časti týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch zrušil a vec vrátil v tomto rozsahu súdu prvého stupňa na ďalšie konanie majúc za to, že sa súd prvého stupňa napriek rozsiahlemu dokazovaniu nezameral na skúmanie, „akým spôsobom“ došlo k zásahu do práv na ochranu osobnosti žalobcu a či vzhľadom na intenzitu zásahu žalobcovi nevzniklo právo na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Proti rozsudku odvolacieho súdu žalovaní podali dovolanie. Odôvodnili ho dovolacími dôvodmi podľa § 241 ods. 2 písm. a/, b/ a c/ O.s.p.; dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p. Uviedli, že podľa ich názoru odvolací súd porušil ustanovenie § 214 ods. 1 O.s.p. „a zároveň nedodrжал ust. § 213 ods. 3 O.s.p. a § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p., čím odňal účastníkovi konania možnosť konať pred súdom a porušil aj ústavné právo žalovaných v 1. a 2. rade podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky“. Odvolací súd na pojednávaní nariadenom na prejednanie odvolania žalobcu dokazovanie nedopĺňal a ani ho neopakoval v takom rozsahu, ako to uviedol v odôvodnení svojho rozhodnutia. Podľa žalovaných odvolací súd sa ani riadne neoboznámil so skutkovým stavom zisteným súdom prvého stupňa, dôkazy nevyhodnotil správne a jeho rozhodnutie je založené na domnienkach. Žalovaní v ďalšom spochybnili aj správnosť záveru odvolacieho súdu, že vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že zasiahli do občianskej cti žalobcu a poškodili

jeho vážnosť, česť a dôstojnosť. Navrhli preto napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalobca sa k dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods.1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorí sú v dovolacom konaní riadne zastúpení (§ 241 ods. 1 O.s.p.), a to proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), po tom, ako uznesením z 15. júna 2009 sp.zn. 5 Cdo 168/2009 odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 243 O.s.p.), preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 O.s.p.).

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať, či napadnutý rozsudok nebol vydaný v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., dovolací súd sa zaoberal najprv otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo súd bol nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Uvedené procesné vady v dovolacom konaní nevyšli najavo. Pokiaľ žalovaní vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. (účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom) vyvodzujú z toho, že odvolací súd porušil ustanovenie § 213 ods. 3 O.s.p., dovolací súd poznamenáva, že takéto porušenie by skutočne zaťažovalo odvolacie konanie procesnou

vadou, nie však vadou v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., ale tzv. inou vadou majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, na ktorú je dovolací súd tiež povinný prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná (k opodstatnenosti námietky tejto procesnej vady dovolací súd zaujíma stanovisko nižšie).

Inou vadou konania je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

So zreteľom na to dovolací súd skúmal, či v prejednávanej veci nedošlo k takejto procesnej vade. Dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu je takou (inou) vadou postihnuté.

Preskúmaná právna vec sa týka ochrany osobnostných práv žalobcu, do ktorých malo byť podľa žaloby zasiahnuté nepravdivými tvrdeniami žalovaných o jeho korupčnom správaní. Žalovaní sa bránili tým, že zásah nebol neoprávnený, pretože tvrdenia obsiahnuté v čestnom vyhlásení a v liste prezidentovi a členom výkonného výboru S. sú pravdivé (obrana dôkazom pravdy). Vzhľadom na uvedené bolo úlohou súdov konajúcich v tejto veci riadne spoznať skutkový stav veci, zistenie ktorého je ťažiskové štádium občianskeho súdneho konania vymedzené platnou procesnou úpravou konania a všeobecne platnými poznatkami o poznávaní a jeho formách vzťahujúcich sa na súd konajúci v občianskom súdnom konaní. Problematika skutkových zistení súdmi bola v predmetnej právnej veci o to osobitejšia, že odvolací súd opiera svoje závery vo veľkej časti o dôkazy, ktoré boli vykonané súdom prvého stupňa výsluchom účastníkov a svedkov.

Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa vyplýva, že tento súd, vychádzajúc z výsledkov pred ním vykonaného dokazovania (výsluchom účastníkov a svedkov), založil svoje rozhodnutie na zisteniach skutkovej povahy a na základe vykonaných dôkazov dospel k záveru, že i keď tu nebol priamy dôkaz o korupčnom správaní žalobcu, na základe nepriamych dôkazov, „ktoré vo svojom súhrne tvoria logickú, ničím neprerušovanú a uzavretú sústavu nepriamych dôkazov, vzájomne sa doplňujúcich a na seba naväzujúcich“ treba mať za to, že žalovaní preukázali pravdivosť svojich tvrdení.

Odvolací súd, ako to vyplýva z odôvodnenia jeho rozhodnutia, dospel k odlišným (opačným) skutkovým zisteniam než súd prvého stupňa [zistenia o tom, či žalobca žiadal

od žalovaného 1/ peniaze sú bezpochyby zistenia skutkovej povahy]. Podľa odvolacieho súdu žalovaní nepreukázali pravdivosť svojich tvrdení o korupčnom správaní žalobcu uvádzaných v čestnom vyhlásení, resp. v liste predsedovi a výkonnému výboru S.. K uvedeným záverom došiel na základe „doplneného dokazovania“ vykonaného oboznámením čestného vyhlásenia žalovaného 1/, listu žalovaného 2/, výpovedí žalobcu a žalovaného 1/ na pojednávaní pred súdom prvého stupňa konaného 11. októbra 2005, výpovede žalovaného 2/ urobeného pred súdom prvého stupňa na pojednávaní konanom 12. decembra 2005, výpovedí svedkov J. P., I. N., Doc. JUDr. F. L., Ing. M. F., Ing. D. T., Ing. J. G. a J. K., tiež urobených pred súdom prvého stupňa. Z odôvodnenia jeho rozhodnutia („... po nariadení odvolacieho pojednávania podľa § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p., doplnil dokazovanie ...“) vyplýva, že mal za to, že takýmto „doplnením dokazovania“ učinil zadosť požiadavke, že k iným skutkovým záverom než došiel súd prvého stupňa môže odvolací súd dospieť len na základe opakovaného alebo doplneného dokazovania (§ 213 ods. 3 a 4 O.s.p.). Podľa názoru odvolacieho súdu si ale odvolací súd predmetné ustanovenie nevyložil správne.

Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 7 (§ 213 ods. 1 O.s.p.).

Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa došiel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.).

Citované ustanovenie umožňuje odvolaciemu súdu, aby na základe opakovaného dokazovania došiel k vlastnému zisteniu skutkového stavu, ktoré môže byť odlišné od skutkového zistenia, ktoré urobil súd prvého stupňa. Ak sa však odvolací súd chce odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa, musí dokazovanie sám opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie v zmysle § 132 O.s.p.; je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k odlišnému právnomu záveru, došiel bez vykonania riadneho dokazovania.

Obligátnou požiadavkou spravodlivého procesu a samozrejším dôsledkom zásady priamosti a ústnosti, v ktorej spočíva základ správneho hodnotenia dôkazov, je aby odvolací súd, ak má pochybnosti o správnosti skutkových zistení súdu prvého stupňa, vyvodil svoje iné závery spravidla z rovnocenných podkladov, t.j. v zásade z tých istých dôkazov alebo dôkazov rovnakej kvality a váhy, ako to urobil súd prvého stupňa. Zásada priamosti a ústnosti má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvého stupňa. Je tomu

tak predovšetkým preto, že pri hodnotení dôkazov spolupôsobia popri vecnom obsahu výpovedí aj ďalšie skutočnosti, ktoré - hoci nie sú bez vplyvu na posúdenie vierohodnosti výpovedí - nemôžu byť vždy vyjadrené (zachytené) v zápisnici o pojednávaní. V odvolacom konaní je ale dôležitá aj iná stránka priamosti. Táto zásada totiž je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvého stupňa. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je teda zásada priamosti oproti súdu prvého stupňa ešte sprísnená.

Postup odvolacieho súdu pri prejednaní odvolania žalobcu proti rozsudku súdu prvého stupňa nezodpovedal uvedeným požiadavkám riadneho procesu. Zdroj, z ktorého vychádzal odvolací súd pri ustálení skutkového stavu veci nebol rovnocenný zdroju, ktoré použil súd prvého stupňa. Len na základe oboznámenia zápisníc spísaných pred súdom prvého stupňa o výsluchu účastníkov a svedkov odvolací súd nemohol získať rovnocenný podklad pre iné hodnotenie skutkového stavu, než ku ktorému dospel súd prvého stupňa.

Odvolací súd dokazovanie v skutočnosti nedoplnil; nevykonat' žiadny iný dôkaz, ktorý by nevykonat' súd prvého stupňa.

Ak odvolací súd inak hodnotí dôkazy vykonané výpoveďami účastníkov a svedkov urobenými pred súdom prvého stupňa alebo dožiadaným súdom len na základe oboznámenia sa so zápisnicami o ich výpovediach bez toho, že by sám účastníkov a svedkov vypočul, zaťaží svoje konanie vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že odvolací súd si v prejednávanej veci nezadovážil rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p., a preto sú jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné; dovolaciemu súdu tak neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie posudzovať správnosť týchto záverov odvolacieho súdu.

Keďže odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 220 ods. 2 O.s.p. bez vykonania riadneho dokazovania, pričom vychádzal z iného skutkového stavu než súd prvého stupňa a jeho skutkové závery boli urobené v rozpore s ustanoveniami §§ 120, 132, 211 a § 213 O.s.p., je jeho konanie postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Jej následkom je zrušenie rozsudku odvolacieho súdu a vrátenie veci dovolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.). Dovolací súd zrušil aj výrok rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorým bolo rozhodnutie súdu

prvého stupňa zrušené v časti týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy a trov konania, pretože bezprostredne nadväzujú na základe dovolania zrušenú časť rozhodnutia odvolacieho súdu.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júna 2010

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Patrícia Špacírová